

KUSTBON

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg. N° 23/24	Prenumerationspris: Helt år Emk. 200:- 1/2 " " 100:- I Sverige: Helt år .. Kr. 4:- 1/2 " .. " 2:- I Finland: Helt år Fmk. 30:- 1/2 " " 15:-	Utkommer alla onsdagar Utgivare: Svenska Folkförbundet Redaktör: N. Blees Riddaregat. 9, Reval.	Annonspris: 2 mark per mm. I Sverige: 5 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr räknas 20% rabatt.	2 juli 1924
---	--	---	--	------------------------

Reformationsjubiléet i Dorpat.

Det är 400 år sedan evangeliet första gången förkunnades rent och klart i detta land. Vad reformationen verkat och skapat kan här ej nämnas. Vare nog sagt, att barnatro och samvetsfrihet genom Luther blevo verkligheter, som förde mänskligheten, i varje fall den förnämsta delen därav, fram till nytt liv, till nya synvidder och oändligt rika arbetsuppgifter och mål. Luther var en Guds profet. Åga vi något av samvetets frihet och hjärtats enkla tillit till Gud, så hava vi näst honom, såsom historien tett sig, Luther att tacka därför.

Det var med känslor av tacksamhet mot det förflutna och hopp om framtiden Estlands prästerskap och till kyrkodagen valda folkrepresentanter samlades i Dorpat d. 17 dennes för att högtidligt begå det stora minnet.

Efter morgonbön i universitetskyrkan, där pastor Mohrfeldt talade, ordnades med biskop, consistoriales och utländska representanter i spetsen en högtidlig procession för att tåga till Pauluskyrkan, där den estniska festgudstjänsten med tal av bl. a.

biskop Kukk hölls. Den därpå följande tyska festgudstjänsten i Johanniskyrkan gjorde emellett helt visst på oss utlänningar, litet eller intet hemma i estniska språket, det starkaste intrycket. Härligt var det att taga del i Luthers psalmer på eget språk. „Ein feste Burg ist unser Gott“, sjungen i St. Johanniskyrka i Dorpat reformationsdagen 1924, det minnet skall sent eller aldrig blekna.

På middagen öppnades i samband med jubileumshögtidligheterna Estlands kyrkodag, därvid utlandsgästerna å sina respektive hemförsamlingars vägnar framburo hälsningar till den högtidsfirande systerkyrkan. Bland gästerna talade först kyrkoherde Froste såsom representant för ärkebiskop Söderblom; därefter framburo biskoparna i Finland och Lettland, Gummerus och Irbe, sina folkkyrkors hälsningar, varpå den högtidliga akten avslöts med bön.

Efter gemensam middag hölls aftongudstjänst i Petrikyrkan, varvid de utländska gästerna åter talade.

Så var den stora minnesdagen till ända. Säkert är, att den

efterlämnat ett djupt och rikt minne i deltagarnas hjärtan.

Beklagligt nog voro inga representanter för svenskarna i Estland närvarande vid minnesfesten och kyrkodagen med undantag av undertecknad. Nog hade vi bort ha någon eller några med. Det är emellertid ej för sent att fira Luther-minnet än. Helt säkert komma i svenskbygden Luther-fester att firas.

För att göra minnet mer levande ibland oss och mer tillgängligt för envar har svenska kyrkans diakonistyrelses bokförlag till ytterst billigt pris sänt oss en liten Luther-bok, som för 15 mk. styck kommer att tillhandahållas på våra pastorsexpediti-
oner. Må den boken bliva spridd efter sitt värde. Notis i dagens nummer av „Kustbon“ meddelar ytterligare om den.

Give Gud, att vi alla kunde begå våra stora minnen i ande och sanning!

Erik Petzäll.

Gävor.

Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet har sänt Odensholm

för iståndsättande av skolan därstädes Kr. 502:50. Den mycket vackra summan har åstadkommit sålunda: Lokalausv. i Kalmar Kr. 140:—, insamling av Riksf. Huvud. exp. Kr. 112:50 samt av Riksf:s Arb: utskott Kr. 250:— summa Kr. 502:50.

För den stova gåvan frambäres här ett hjärtligt tack till alla goda givare.

Genom Fröken Anna Lindhagen, Stockholm, har S. O. V. av „Rädda barnen“ i Sverige erhållit Kr. 150:— för Revals barns sommarvistelse på Nuckö. Genom denna kärkomna gåva ha vi nu kunnat bereda möjlighet för ytterligare 5 barn att vistas på vår nyinrättade sommarkoloni på Nuckö. Som bekant, erhöles vi för samma ändamål för någon tid sedan av Svenska Röda Korset Kr. 300:— och togo genast i tu med inrättandet av sommarbarnkoloni, och från och med den 27 juni vistas redan 7 barn på Nuckö och från den 1 juli 5 nya. Föreståndarskapet för kolonin har fröken Esther Ljunglöf, som tidigare förestått sådan koloni, åtagit sig.

Den kända Fröken Anna Lindhagen, som vistats här i landet, reste den 27 juni på kvällen till Nargö på ett kort besök.

Vänner och goda givare tackas varmt för den välbehöfliga gåvan!

Örat som hör genom bärg och jord.

Det berättas om Oden, att han hade så fin hörsel, att han kunde höra gräset växa.

Kultur människan har nu skaffat sig ett hjälpmedel, som sätter henne i stånd att förnimma det minsta ljud t. o. m. genom tjocka bärgväggar och täta jordlager.

Uppfinningen gjordes av fransmännen under världskriget. Det var av vikt att kunna veta, när fienden grävde några nya skyttegravar eller underjordiska gångar,

och den nya „geofonen“ avslöjade alltid i god tid sådana förehavanden.

Nu har uppfinningen förbättrats av amerikanerna och tagits i gruvindustriens tjänst. Geofonen är ett ganska enkelt mekaniskt instrument. Det kan beskrivas såsom en liten rund metall dosa; locket och botten utgöres av tunna och känsliga membran, som äro förbundna med en pelare av bly. Då nu apparaten sättes på marken och någon stöt åstadkommes, fortplantas den till geofonen. Luften i dosan kommer i dalring, och dessa vibrationsrörelser föras genom en slang till det mänskliga örat, som mycket väl uppfattar ljudet, t. o. m. på långa avstånd.

Försök ha visat, att svaga bultningar uppfattas genom bärgmassiv på 1 kilometers avstånd, genom lerjord 125 meter, genom kollager 700 meter, Samtal kan även höras, fast icke på så långt håll.

Man förstår vilken nytta denna apparat skall göra vid gruvras eller andra olyckshändelser. Vid sprängning av tunnlar har den också visat sig värdefull, enär det är möjligt att på pricken säga var arbetslaget mitt emot befinner sig.

Allmänbildning och specialbildning.

Icke så sällan har man i Kustbons spalter ropat på högre allmän bildning för estlandssvenskarna. Och högre bildning, först och främst allmän bildning, anser man vara grunden till all lycka och framgång i världen. Att estlandssvenskarnas efterblivenhet till stor del beror på den ringa bildning befolkningen i allmänhet har samt på den stora bristen på bildade krafter, som är rådande, kan icke bestridas, och den behjärtansvärda frågan angående öppnandet av ett svenskt läroverk får naturligtvis icke släppas ur sikte. Men att ett folks välstånd och utveckling överhuvud-

Fredslängtan.

Av E. W. Smith.

När kommer freden, den som skall förbli till evig tid, då folken mer ej strida, då ingen mer av krig behöver lida, och ej sitt liv på blodat slagfält giva, då folken samfällt krigets fästen riva och sina svärd till plogens billar smida? Ack, vi den dagens gryning alltjämt bida och spörja, när det evig fred skall bli! Vi glömskt förgätit ha den Högstes lära, som säger: Du skall ej i hjärtat bära till nästan hat, ej honom grymt förgöra. Må vi från hatets ondska helt oss rena! Av kärlek fyllas upp! Ty den allena är mäktig nog att evig fred införa!

taget skulle bero endast på högre allmän bildning är dock ett stort misstag. Bokliga kunskaper äro blott en sida av utvecklingen. Strävan efter allmän bildning är numer mycket stor även bland esterna och det dröjer kanske icke länge innan största delen av stodsbefolkningen förvärvat sig s. k. „mellanskolebildning“. En person, som genomgått „mellanskola“ eller gymnasium, är dock på långt när ännu icke rustad för livet. Ännar man icke fortsätta vid högskola, så är det därför icke alltid just en så stor idé att genomgå „mellanskola“. Folk som måste söka sin utkomst på den praktiska banan; jordbruk, kontor etc., gjorde klokare i att — sedan de fått erforderlig allmän bildning — söka in vid fackskolor: jordbruksskolor, handelsskolor och olika yrkesskolor. Redan

nu börjar man hysa oro för, att hägen för yrkesutbildning och fackskolebildning är så liten i Estland. Vi ha snart överproduktion på folk med mellanskolebildning, som ofta icke vill befatta sig med jordbruk och annat praktiskt arbete och rätt ofta icke ens kan sköta kontorsbefattningar. I längden kommer nog ett folk att svälta på den myckna allmänna bildningen, om staten icke samtidigt också söker befrämja fackbildningen. Estlands regering har kanske gått för hastigt tillväga även då det gällt befrämjandet av högre allmän bildning. Allt har gått nästan i en handvändning. Nationens uppfostran i praktisk riktning vill icke hålla jämna steg med den vanliga bildningspolitiken. Och det kan i en framtid bli farligt. Vem skall sköta om det praktiska arbetet? Vår industri behöver befrämjas, jordbruket utvecklas. Ännu ligga stora torvmossar och naturliga marker ouppodlade. De ligga och vänta på att någon skall gripa in för att landet av dem skall få den bärning, som det så nödvändigt behöver. Men det behövs män med hithörande specialbildning för ett sådant arbete. Ungdomens uppfostran borde mer och mer gå i den riktningen, att lusten för det praktiska sporrades. Framtiden har lika stort behov av sådan ungdom som av folk med vanlig högre allmän bildning. Då det lilla Estland icke kan göra bruk av så mycket "skolat folk", måste största delen med tiden söka sig till utlandet, t. ex. Ryssland, och det är redan en stor fara det också.

Med allt detta vill jag nu på långt när icke påstå, att man icke skall söka högre allmän bildningen. Nej, den allmänbildningen är nödvändig, men man får därvid icke försumma specialbildningens som hittills varit fallet.

Vår svenska befolkning är en jordbrukare- och fiskarebefolk-

ning. Det hindrar oss icke att söka få ett gymnasium till stånd för höjandet av den högre allmänbildningen. Det behöva vi. Men största delen av vår ungdom behöver dock också specialutbildning för att kunna bli dugliga jordbrukare och fiskare. Vi ha redan en praktisk ungdomsskola Birkas. Den behövde kanske utvecklas, så att den riktigt lämpade sig efter våra förhållanden, men den behövde framförallt omfattas med mera intresse av vår ungdom. N. B.

Rikssvenskar på besök.

Såsom representanter för Svea rikets ärkebiskop vid jubiléumshögtidigheterna i Dorpat fungerade kyrkoherde Froste och assessor Beckius från Sverige samt pastor Petzäll från Reval.

I samband med det officiella uppdraget från hemlandet bjöds ju nu för herrarna Froste och Beckius ett ypperligt tillfälle att komma estlandsvenskarna närmare. Kyrkoherde Froste är gammal god vän till oss för övrigt. Det var tredje gången han var här. Emellertid har han ej förrän nu varit i tillfälle besöka Rågöarna och Nargö.

Nargö besöktes midsommardagen, varvid, efter högmässa i skolhuset med predikan av pastor Petzäll, på eftermiddagen hölls ungdomsmöte i "kung Valdemars trädgård".

Därvid höll kyrkoherde Froste föredrag, utgående från orden: "Köpen tiden". Efter ungdomsmötets slut avtackades talaren av pastor Petzäll, som tillika utbragte ett leve för alla svenskar, varhelst de bygga och bo i världen.

Kyrkoherde Froste har ock under sin vistelse härute predikat högmässa i St. Mikael's kyrka i Reval.

Vi säga våra svenska vänner ett hjärtligt tack och önska dem välkomma åter.

Litteratur.

Martin Luther av kyrkoherde Emil Berglund är en liten bok som i Sverige utgått i inemot 40.000 exemplar. Genom svenska kyrkans diakonistyrelses välvilja ställes boken nu till våra estlandsvenskars förfogande. Då undertecknad tagit ut en ganska stor upplaga, har Diakonistyrelsen blott betingat sig 5 öre pr. exemplar. Härtill kommer emellertid också frakt samt eventuellt tull. Emellertid har undertecknad satt priset till 15 mk. för att en var köpare samtidigt skall kunna göra en god gärning. Överskottet går nämligen till våra kyrkor för att skaffa föreläsarna ny och välbehörlig predikolitteratur att föredraga vid gudstjänsterna.

Professor Hjalmar Holmquist i Lund skriver om Berglunds lilla bok som följer: "Berglund har mästertligt löst den svåra uppgiften att skildra Luthers liv på ett 60-tal sidor! Skildringen är på en gång solid och i god mening folklig." Så kan blott den skriva, som vunnit grundlig kunskap om Luther.

Tag och läs!

Boken finnes tillgänglig på alla våra pastorsexpeditioner.

Erik Petzäll.

Ormsö.

Det har en längre tid varit tyst härifrån å Kustbons spalter. Därför några data om tillvaron här.

Ett allvarsammare olyckstillbud inträffade häromdagen å Magnushof. I stora mangårdsbyggnaden äro några familjer inhysta under sommarmånaderna. Ett något över årsgammalt barn hade några minuter blivit utan uppsyn och tagit sig för att ramla i en balja med något vatten på botten. En granne gick i samma ögonblick förbi och fick höra något miss-tänksamt ljud från det hållet — baljan stod något åt sidan — och upptäckte barnet hängande över

baljkanten med huvudet i vattnet samt till synes redan fullkomligt livlöst. Först efter ihärdiga upplivningsförsök började tecken till liv att visa sig. Båda föräldarna voro hemifrån och barnet hade överlämnats åt en äldre, halvdöv kvinna. Man tänke deras både förskräckelse över händelsen och glädje över räddningen. Ett givakt för barnaföräldrar att alltid hava sina kära små för ögonen. —

Annandag pingst hade en ungdomsförening från Dagö utflykt hit till ön med egna båtar och anordnande fest å Magnushof. Deras behållning av förtaget uppges till c. 10.000 Emk. Var äro svenskarne, då främlingarna stoppa dylika summor i fickorna? Ja, vi sova, vänta antagligast på, att stekta sparvar skola flyga oss i gapen. Esterna arbeta, vi sova, se där det sorgliga faktum. Ville inte t. ex. de glada Revalenserna komma och ruska upp oss ett tag igen?? —

Magnushof, ja, byggnaderna skola i en snar framtid värdesättas av statens sakkännare och då får kommunen bestämma sig för att antingen taga emot byggnaderna jämte hithörande området eller avstå från företaget. Godsets jordområde har utdelats bara på ett år, nästa år igen nya historier således. Det förljudes, att icke bara Magnushof utan även en hel del andra gods, som styckats hals över huvud, skola underkastas nya utplaneringar. —

Söndagen den 15 juni fick vår församling uppleva händelsen av rikssvensk brudvigsel i vår vackra kyrka. Det var system till vår pastor Klasson, som sammanvigdes med affärsamannen Ljunggren, likaså rikssvensk. Skada bara att regnväder hindrade större folkmassor att infinna sig. Söndagen den 22 d:s firades „Mors dag“ å församlingens begravningsplats under strålande sommarhimmel. Kyrkans sångkör medverkade och de flesta av för-

samlingens medlemmar hade infunnit sig till minnesdagens firande. Vår begravningsplats börjar antaga ett alltmera vårdat utseende. Pastor Klasson uttryckte även sin stora tillfredsställelse härom och yttrade bland annat, att om inga andra resultat av hans verksamhet här skulle förspörjas än att begravningsplasten bleve uppsnyggad, så kände han sig innerligt tillfredsställd. Sommargäster och andra närvarande främmande voro storligen betagna i det brokiga folklivet och öns strålande färging. Ty Ormsö är ett vackert land. —

Joel N—n.

Litteratur.

Estlandssvenskarnas historia.

Av Jakob Blees. P. A. Norstedt & Söner, Stockholm. Pris Kr. 2 : 25.

Läsarna uppmanas att stifta bekantskap med denna lilla bok om estlandssvenskarnas öden. Arbetet är mycket intressant och värt att läsas. „W. Ö.“ skriver i „Hudiksvalls Nyheter“ av den 7 april :

„Den estlandsfödde skriftställaren Jakob Bleesharildagarna utgivit en „Estlandssvenskarnas historia“ i korta drag. Det är inget stort arbete, omkring 70 sidor endast, men stort nog för att man skall få intresse för estlandssvenskarna och få veta något om dem från allra äldsta tider tills nu. Författaren har lyckats och lyckats väl att inom en begränsad ram tränga hop ett till synes rikt material.

Efter att i början ha vidrört tiden under det danska väldet, de tyska biskoparna och svärdriddarorden kommer författaren in på tiden för det svenska väldet 1561—1721. Det är gripande saker, som berättas på de femton sidor som ägnats detta skede. Man finner att under Erik XIV:s, Johan III:s, Sigismunds, Gustaf Adolfs, Karl XI:s och Karl XII:s,

men framförallt under Karl IX:s tid talrika förbindelser funnos mellan svenskarna i Estland och Sverges konungar. Många voro även de skyddsbrief, som Sverges regenter utfärdade till skydd för den svenska folkspillran i Östersjöns nordöstra del. Kungarnas goda vilja och makt blevo dock mången gång omintetgjorda till följd av fogdars och guvernörers motsatta intressen.

Vi läsa om den tragiska utvandringen 1781 från Dagö till Gammal-Svenskby, när 1,200 personer, gamla och unga under vinterns köld och vedermödor kördes från sina hem i Röicks by ner till Chersonguvernemet vid Svarta havet. En tragedi så stor och djup att kanske endast Armeniens folk upplevat något liknade. Vi läsa om ett segt, motståndskraftigt och lidelsefritt motstånd mot de ryska russifieringssträvandena ända fram till 1918, då bättre tider randas för svenskfolket. Tiden från 1918 under Estlands välde är en nyans ljusning i en hela tiden mörk talva. Svårigheter, missförhållanden och nöd fattas ej heller i våra dagar, men estlandssvenskarna kunna dock nu hoppas. Estland synes föra en mot den svenska minoriteten vänligt stämd politik, allt flera bli de bryggor som byggas med moderlandet Sverge och allt större blir intresset här för våra fränder vid Östersjöns östra del. Det ljusnar för est-svenskarna efter månghundraårig mörk natt.

Med förespråkare sådana som skriftställaren Jakob Blees, denna boks författare, som på ett sådant enkelt, men på sanna gång värdigt, på ett så fängslande men dock sakligt starkt sätt, förmår göra sig till tolk för sitt folk och dess strävan, måste Estlands isolerade svenskar till sist erövra den plats i sina landsmäns i hemlandet hjärtan de så länge varit berättigade att erhålla.“

Brev från Runö.

(Försenat).

Kustbon har från Runö erhållit ett brev, daterat den 30 maj d. å. Breyskrivaren är F. Dreijer. Vi meddela följande ur brevet: "En kär hälsning till Kustbons läsare.

Den 6 aug. 1922 lämnade pastor E. Gordon Runö församling, där han verkat såsom själaherde något över 2 år. Vår nuvarande själaherde, pastor G. Schantz, anlände hit den 4 juli i fjol. Vi tillönska honom all möjlig trevnad och lycka på denna långt ifrån den civiliserade världen avlägsna och ensamma ön. — Runöborna stå i stor tacksamhetskuld till det kära Sverige för dess offervillighet med att skänka böcker både för skola och hem. Genom pastor Schantz försorg ha vi fått den svenska psalmboken med dess nya tillägg, så att varje medlem i församlingen nu äger sin egen psalmbok. Heder och tack till alla som bidragit till, att vi fått denna bok! Nu sjunga vi varje söndag ur denna härliga psalmbok.

Hösten 1923 var mycket stormig och den 16 nov. kom vår sista postbåt tillbaka från Arensburg. Under den färden övergick V. S. V. stormen på natten till orkan och vräkte vår nya postbåt mot land, men en lycka i olyckan var det: båten var alldeles oskadd.

Den sista vintern har varit ovanlig för sin ihållande köld och myckna snö, vilket också varit ett stort hinder för säl fångsten. — Den 30 januari var för runöborna en märklig dag, som borde inristas i dess krönika. Det var nämligen 3 lik, som på samma gång skulle föras till begravning. Något sådant har aldrig förekommit utom då smittosamma sjukdomar varit gängse. Enligt pastors önskan — då det var så kallt ute — försiggick jordfästningen inne i

kyrkan. Det beslöts att i tur och ordning under psalmsång föra likkistorna fram till altaret. Sedan liktalet hållits och jordfästningen skett fördes liken åter i tur och ordning under psalmsång till sina öppnade gravar, där de nedbäddades till uppståndelsens morgon. Mången hörde jag säga, att det var en riktig högtidsstund och detsamma måste jag också säga. Ja, så är det här på Runö. Vad som för andra är gammalt och vanligt, är för oss nytt. Säl fångsten har varit som vanligt ojämn: den ena båten 50 och den andra 20 stycken. — Våren har varit både våt och kall. Nu först har värmen kommit; termometern visar 15^{1/2} R.

Tredjedag påsk höll pastorn ett mycket intressant jordbruksföredrag, som var mangrannt besökt.

Ännu får jag tillägga, att 4 unga, starka runökarlar med 2 öppna småbåtar ämnade sig över till Arensburg för att föra och hämta post, men fingo vända, då hindren voro oöverstigliga. De fälldes dock icke modet. En vecka senare gjorde 2 av dessa ett nytt försök och lyckades bra. På en vecka var färden gjord. — Runö äldsta innevånare är en kvinna på 91 år."

De två gångna veckorna.

Riksdagen har avslutat sitt arbete för sommaren den 20 juni. Det gick visserligen rykten, att arbetet skulle fortsättas även efter midsommardagen för att riksdagen skulle hinna genomse de nödvändigaste projekten, men genom att under de sista dagarna 2 à 3 sessioner dagligen hållits „blevo herrarna något så när färdiga“. En del lagar hunnos dock icke med, såsom „folkminoriteternas autonomilag“ och „hyreslagen“. En av de viktigaste lagarna, som antagits, var nog lagen angående läg-

Föreningen Framåts inkomster och utgifter januari — juni 1924.**Inkomster.**

Teafton i februari . Mk.	3.887
Gåva av prosten Lin-	
derstam . . . . . "	1.000
Loteri . . . . . "	5.005
Månatliga medlems-	
avgifter . . . . . "	1.120
Teafton i Maj . . . . . "	4.580
Summa	Mk. 15.592

Utgifter.

Teafton i februari . Mk.	2.166
Handarbeten . . . . . "	606
Påskgåvor till de fat-	
tiga . . . . . "	6.288
Teafton i maj . . . . . "	1.860
Pingstgåvor till de	
fattiga . . . . . "	3.300
Saldo . . . . . "	1.372
Summa	Mk. 15.592

gandet av guldmarken till grund för vår valuta samt för avslutande av kontrakt.

Om festligheterna i Dorpat med anledning av reformationens 400-års minne samt den 5. kyrkodagen därstädes skrives närmare på annat ställe i tidningen. För hugfästande av minnesdagen beslöts bygga en kyrka i Reval. För ändamålet har redan en summa på 715.000 mk. skaffats. — 20—24 juni ägde sångfester rum i Narva och Petschor. — Revals utställning 14—25 juni kan icke sägas ha varit vidare lyckad.

Utrikesministerposten har nu äntligen kunnat tillsättas. Sändebudet Pusta i Paris har kallats till nämnda ministerpost och även antagit den.

Utlandet.

Vad händelserna i utlandet under de gångna två veckorna beträffar, så ha, som bekant, genom valen i Tyskland och Frankrike förändringar i det politiska livet skett. Det har bildats nya

regeringar, som vilja bryta med det gamla. Ruhrockupationens ok har också blivit lättare, och bortdrivna familjer få bosätta sig igen i Ruhr. England och Frankrike ha allt mer och mer närmat sig varandra, och världen ser förhoppningsfullt på denna förbindelse såsom en garanti för världsfreden.

Riksdagens högtidliga avslutande

i Sverige ägde rum lördagen den 14 juni under övliga former. I Slottskyrkan hölls predikan av hovpredikanten Andrae.

Ryska kejsarfamiljens stoft fört till Frankrike 1920.

De mördade storfurstarnas lik begravda i Peking.

General Janin, f. d. chef för franska militärmissionen i Sibirien, omtalar i *Matin*, att han fört med sig till Frankrike och den 16 okt. 1920 i Grenoble överlämnat ryska kejsarens och kejsarinnans samt deras barns stoft till Dogiers, rysk ambassadör i Rom.

Övriga mördade storfurstars lik hade han låtit begrava i Peking.

Evangeliska fosterlandsstiftelsen har hållit årskonferens i Stockholm.

Stiftelsens ekonomiska ställning har förbättrats under året. Till ordf. nyvaldes överlärare E. Levander, Stockholm. Övriga styrelseledamöter blevo landstingsman N. Persson, Mangskog, sekreterare Joh:s Karlson, Johannelund, dir. J. M. Nilsson, Stockholm, kassör O. Hj. Wallbom, Sandviken, pastor N. Hylander, godsägare Joh. Håkansson, Kalmar, fabrikör J. D. Stenqvist, Kvidinge, och lärare J. Öberg, Lit. — Vid Johannelunds missionsskola har rektor Carl Olsson avgått.

Svenska missionsförbundet har hållit kongress i Stockholm.

700 ombud från hela landet voro närvarande. Styrelsen omvaldes med riksdagsman Sven Bengtsson i Norup som ordförande. Övriga ledamöter blevo pastor Aug. Rosén, d:r K. E. Larsson, riksdagsman O. Johansson i Edsbyn, pastor P. M. Martensson, Göteborg, fabrikör L. E. Larsson, Uppsala, och grossh. And. Löfberg i Karlstad.

Till missionen i Kongo, Kina och Ost-Turkestan beviljades inalles cirka 250.000 kr.

Ett kraftigt uttalande gjordes för rusdrycksförbud och för deltagande i årets riksdagsval.

Nytt våldsamt skyfall i England.

Det häftigaste oväder, som i mannaminne inträffat i trakten i fråga, rasade den 12 juni i Maidenhead, en mycket besökt plats i närheten av London. Nedrånningarna i många hus översvämmades. Vattnet trängde in i butikerna, och de gående kunde på en del ställen varken komma fram eller tillbaka på gatorna, då dessa ställvis blevo oframkomliga.

Nytt missväxtår i Ryssland synes man av allt att döma kunna motse. Från olika håll ingå nämligen meddelanden om dåliga skördeutsikter. Dessutom uppträda en mängd skadedjur. Om torkan fortsätter, befaras skörden i guvernementen Jelisavetgrad, Kijev, Rostov vid Don, Tjernigov, Krim samt vid nedre Volga, i Transkaukasien och Asesboidjan helt förstöras.

Landbruk.

Svinens utfodring.

För *Lantmannabladet* av professor H. Juhlin-Dannfelt.

Inom svinskötseln, liksom inom

Kustbon utgives under sommarmånaderna varannan onsdag och då i dubbelnummer.

andra grenar av lantushållningen, gäller numera regeln, att om den skall vara lönande, måste man se till att nedbringa kostnaderna till det minsta möjliga i förhållande till avkastningen.

Erfarenheten, kontrollerad genom noggrann bokföring över foderåtgång och slaktutbyte, liksom även talrika utfodringsförsök ha visat, att stor skiljaktighet finnes mellan de resultat man vid svingödningsen når på olika ställen.

Vi veta sålunda på grund av dylika försök, att svinens förmåga att bilda fläsk av den föda de erhålla är störst hos de små grisarna och avtager i den mån de bliva äldre. Under det att så lunda en gris på 20 kg. ökar i vikt 1 kg. vid en foderförbrukning av ungefär 3 foderenheter, såförbrukar samma svin, då det nått en vikt av 80 kg. hälften mer foder för samma viktökning, Härav är uppenbart, att det är bättre ju mer foder man kan få svina att förtära vid ung ålder, d. v. s. ju fortare de bliva slaktfärdiga, och att sålunda en knapp utfodring är liktydigt med dyrt fläsk. Därför är också svingödningsen numera fullständigt förändrad mot förr. Man håller ej nu gödsvinen så länge, att de bliva 1 — 1½ ja 2 år gamla och väga 150 — 200 kg., som i forna tider förekom, utan en klok uppfödare söker att så tidigt som möjligt driva dem till en levande vikt av 90 — 100 kg., vilken de böra nå på omkring 7 månader; ju längre tid gödningen tager, desto dysre blir fläsket.

Vid svingödning är av stor vikt, att hava att tillgå grisar av en stam, som är utmärkt av förmågan att vid riklig utfodring växa fort.

Framför allt beror det dock på att utfodringen är riktigt sammansatt. Svinen hava en stor förmåga att som foder tillgodogöra allehanda avfall, blott dessa äro lätt-smälta, och den vinst eller förlust svingödningen lämmar, beror till väsentlig del på hur mycket fodringen utgöres av dylikt avfall och andra billiga fodermedel. All sorts säd är sålunda utmärkt svinfoder, men svingödning med huvudsakligen säd blir i regel förlustbringande. Ju mer utfodringen däremot kan bestå i mejeriavfall, såsom skummjolk och vassle, potatis och grönfoder eller bete, utan att tillväxten nedsattes, desto billigare blir fläsket.

Det är dock ej likgiltigt, hur detta foder är sammansatt, och i avseende härpå begås, såsom prof. Nils Hansson nyligen påpekat, fel i synnerhet i tre avseenden.

Det ena av dessa gäller fodrets äggvitehalt. Svinen behöva, särdeles sedan de nått en ålder av 4—5 månader jämförelsevis litet äggvita, emedan tillväxten efter denna tid till större delen består i fettansättning, och denna kan ske huvudsakligen av kolhydrat. Men det är av vikt, att fodret innehåller rätta sorten av äggvita. Sådan finnes i säd men också i mejeriavfall och ungt grönfoder, men kan däremot brista, då utfodringen till större del utgöres av potatis eller rotfrukter. Finns ej tillgång till skummjolk åt svinen, kan bristen på lämplig äggvita, såsom Nils Hansson framhåller, fyllas genom ett litet tillskott av sådana köpfoder som blodmjöl, köttmjöl eller i synnerhet sillmjöl.

Dålig tillväxt hos svinen beror för det andra ofta på att de i sin föda få för litet av de mineralämnen eller salter, som de

behöva för benbildningen och andra ändamål. Denna brist förekommer i synnerhet, då djurens foder till större delen beror av säd, potatis och rotfrukter men föga av mejeriavfall eller grönfoder. Även i detta avseende äro sillmjöl och köttmjöl värdefulla tillskott, men framför allt är bete förmånligt.

Slutligen kan orsaken till grisarnas vantrevnad och långsamma tillväxt bero på brist på de ännu föga kända ämnen, som man betecknat som vitaminer. Få de mejeriavfall, som icke upphettats till kokning, grönfoder eller bete, så är detta behov i regel väl tillgodosett, men däremot ej vid ensidig fodring med säd, potatis och rotfrukter.

För att svingödningen skall bli va lönande böra sålunda följande regler iakttagas:

1. Skaffa så vitt möjligt gödgrisar från en stam, som är utmärkt för snabbvuxenhet.

2. Giv alltid en riklig utfodring bestående av lättsmält foder men ej varje gång i större givor än att fodret förtäres med begärlighet

3. Se till att utfodringen under de första 4—5 månaderna, då djuren bilda det mesta av sitt kött och benbyggnaden, är jämförelsevis rik på äggvita, vilket vinnes genom utfodring av korn och skummjolk, men därefter kan äggvitefattigare foder såsom vassle, potatis och rotfrukter utgöra större delen av fodret. Brist på äggvita fylles lämpligen genom ett litet tillskott av blodmjöl, köttmjöl eller sillmjöl.

4. Under sommaren är grönfoder och allra helst bete i alla avseenden fördelaktigt för svinens hälsa och utveckling, men grönfodret bör vara ungt och fint och betet på spätt gräs, emedan grövre och mer utvuxna växter icke äro tillräckligt lättsmälta för svinen. Genom användning av lämpligt bete och grönfoder kan foderkostnaden betydligt nedsättas.

Kyrkliga meddelanden.

St. Mikaelsskyrkan.

Gudstjänst alla söndagar kl. 1/211 f. m. av Pastor E. Petzäl.

Penningkurser.

Revals börs.

Den 30 juni 1924.

1 dollar	410	415
1 pund	1784	1794
1 bilj. Rmk.	98	99
100 Fmk.	1025	1040
100 sv. kr.	10900	11050
1 guldrub.	205	—

Torgpris.

I maj.

Kalkkött.	20—30	mk.	skålp.
Fårkött	35—45	"	"
Gädda	23—25	"	"
Abborre	17—20	"	"
Färsk strömming	20	"	"
Smör	85—95	"	"
Mjolk	15—17	"	stop.
Ägg	11—14	"	par.

I juni.

Fläsk.	40—65	mk.	skålp.
Kalkkött.	—	22	" "
Fårkött.	25—26	"	"
Boskapskött.	750—900	"	pudet
Smör i byttor	—	100	skålp.
" prässat	115—130	"	"
Ägg	20—21	"	paret.
Potatis	135—150	"	tsetverik.
Sik, salt.	45—80	"	skålp.
" rökt	—	80	"
Gädda	20—25	"	"
Rökt ål	80—140	"	"
Björkved	900—1100	"	lasset.
Blandved	650—900	"	"

Kustbon

är en mycket
intressant
 tidning.

Läs den!

Prenumerera på den!

Medlemmar

i Svenska Odlingens Vänner
 uppmanas vänligen avbetala
 sina

medlemsavgifter

för 1924,

de medlemmar nämligen som
 ännu icke erlagt avgifterna,

alla torsdagar

kl. 6—8

å Riddaregatan 3.

S. O. V:s bibliotek

på Riddaregatan 3 hålles öppet un-
 der sommarmånaderna

alla torsdagar

kl. 6—8.

Pastorsexpeditionen

på Riddaregatan 9 är
 tills vidare öppen

alla onsdagar och lördagar

kl. 3—5:30.

Giv akt!

Härmed får jag meddela den
 ärade svenska allmänheten, att
svenska affären i Hapsal, Karja
tänav № 6, från och med den
 1 juli 1924 tar emot beställning-
 ar å alla slags jordbruksmaski-
 ner och dithörande delar till
 de billigaste priser samt tak-
 papp. m. m., m. m.

W. Gottkampff.

Delägare sökes till en mindre
 jakt på förmånliga villkor i
 avsikt att bedriva handel på
 Finland för instundande höst.
 Svar till svenska affären i
Hapsal, Karja tänav № 6.

W. Gottkampff.

Ärade prenumeranter uppmanas vän-
 ligen insända

prenumerationsavgifterna

för andra halvåret ävensom de ännu obe-
 talda avgifterna för första halvåret.

Dr. Lydia Risenkampff-Lindström

läkare för lung- och
 invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 12—1, 4—5

Lergatan 16 (Säue tän. 16).

HAPSAL.